

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ МІЖНАРОДНОГО ТРАНСФЕРУ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ПЕРСПЕКТИВИ УКРАЇНИ

Л.А. Некрасова, С.О. Попенко

Одеський національний політехнічний університет

Досліджено тенденції міжнародного трансферу технологій та особливості участі України в цьому напрямку. Розглянуто основні причини неефективного впровадження інноваційних технологій в Україні. Розроблено пропозиції щодо вирішення проблем, пов'язаних з недосконалістю інноваційного розвитку та механізмів трансферу технологій.

Тема є актуальною тому, що сучасні процеси міжнародної передачі технологій створюють додаткові можливості для економічного розвитку країни та визначають його перспективи. Через світову глобалізацію жодна країна світу не може залишатися осторонь процесів, що відбуваються на міжнародному ринку технологій. Проте, місце України на цьому ринку незначне. Світова криза ще більше актуалізує дослідження проблем та перспектив України в цьому контексті.

В міжнародному трансфері технологій Україна має значний потенціал, який характеризується значною чисельністю наукових установ та високим рівнем. Разом з тим, фактичне місце України на світовому ринку науково-технічних досягнень незначне. Це зумовлено низьким ступенем участі як в експорті високих технологій, в першу чергу, через низьку результативність діяльності національної інноваційної сфери, так і в імпорті. Україна виробляє значно меншу частку наукомісткої продукції на світовому ринку, ніж її частка в світовому науково-технічному потенціалі.

В умовах відставання України в інноваційній сфері важливим є задіяння механізмів та інструментів запозичення технологій з інших країн, як на макро- так і на мікрорівні. Питання ефективної організації та використання механізмів трансферу технологій постає особливо необхідним перед національними підприємницькими структурами в умовах загострення конкуренції на внутрішньому ринку після вступу України в ЄС. Отже необхідно розробити і впровадити систему відбору, придбання та впровадження інновацій світового рівня новизни. Національна науково-технічна сфера стає зорієнтованою на зовнішній світ. Незнання і неврахування світових тенденцій може призвести до збільшення відставання національної економіки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми міжнародного трансферу технологій є предметом досліджень багатьох іноземних та вітчизняних фахівців, зокрема Друкера П., Портера М., Познера М., Соллоу Р., Хікса, Шумпетера Й., Бажала Ю.В., Будкіна В.С., Дахно І.І., Дідківського М.І., Лук'яненка Д.Г., Олейнікова О.О., Поручника А.М., Рогача О.І., Румянцева А.П., Савчука В.С., Старостіної А.О., Соловійова В.П., Філіпенка А.С., Федулової Л.І., Черваньова Д.М., Шевченка В.Ю. та ін. Проте, в українській економічній літературі залишається ціла низка питань, які потребують аналізу з точки зору виявлення сучасних тенденцій і формулювання рекомендацій, виходячи із передового світового досвіду.

Мета статті – аналіз сучасних тенденцій міжнародного трансферу технологій, оцінка стану та проблем України в цій сфері, розробка рекомендацій в напрямку активізації участі України в експорті-імпорті технологій. Для усвідомлення важливості задіяння новітніх технологій слід проаналізувати наступні світові тенденції розвитку інновацій [3, с.135]:

Інновація стає головним інструментом в конкурентній боротьбі. Жорстока конкурентна боротьба на ринку високих технологій за нові ідеї та розробки, фінансові ресурси, інтелектуальні ресурси. Інновація все більше стає необхідним засобом створення конкурентних переваг, завоювання національного і міжнародного ринків. Досвід успішних компаній свідчить, що сьогодні виграє той, хто постійно займається інноваціями.

Домінуючу роль в інноваційному процесі стала відігравати не стільки генерація ідеї, скільки швидка комерціалізація. Тобто, для багатьох сучасних компаній значно важливішою є

не створення, а впровадження інновацій. Адже ідеї можна купити на ринку, і сфокусувати сили на практичній стороні.

Постійне розширення кола країн-експортерів та імпортерів технологій. Основними центрами, де сконцентровані світові технологічні ресурси є США, Японія і країни Західної Європи (зокрема члени ЄС). Вони є лідерами в створенні та впровадженні інновацій. Це показує кількість зареєстрованих патентів та витрати на R&D (рис.1)[4, с. 14], а також кількість інноваційних стартапів та розвиток венчурних компаній. Якщо ж врахувати досягнення країн повпровадженню інновацій, то акценти в загальному рейтингу децю міняються в сторону нових-країн лідерів, які досягли успіхів в комерціалізації інновацій, наприклад, частка Південної Кореї на світовому ринку цивільної наукомісткої продукції складає 27%, в той час як в країн ЄС – 21%, в США – 15%.

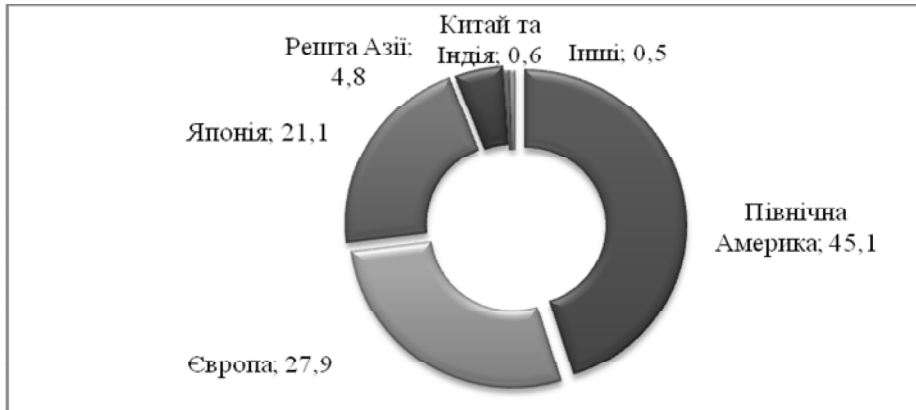

Рис. 1. Регіональна структура світових витрат на R&D за 2012 рік

Для аналізу стану інноваційної діяльності вітчизняних промислових підприємств необхідно провести дослідження динаміки зміни основних показників зазначеної діяльності. Слід зазначити, що з часів утворення України як незалежної держави в інноваційному секторі вітчизняної економіки відбулася активізація низки негативних тенденцій, які привели до значного спаду показників інноваційної активності підприємств промисловості. Основним аспектом, який віддзеркалює інноваційну активність промисловості є показник інноваційної активності промислових підприємств. На рис. 2 представлена питома вага промислових підприємств, що займалися інноваційною діяльністю у загальному обсязі промислових підприємств в Україні [5, с. 96]. Так у 2008 р. їх кількість становила 1397, у 2009 р. – 1411, у 2010 р. – 1462, у 2011 р. – 1679, у 2012р. – 1758 підприємств.

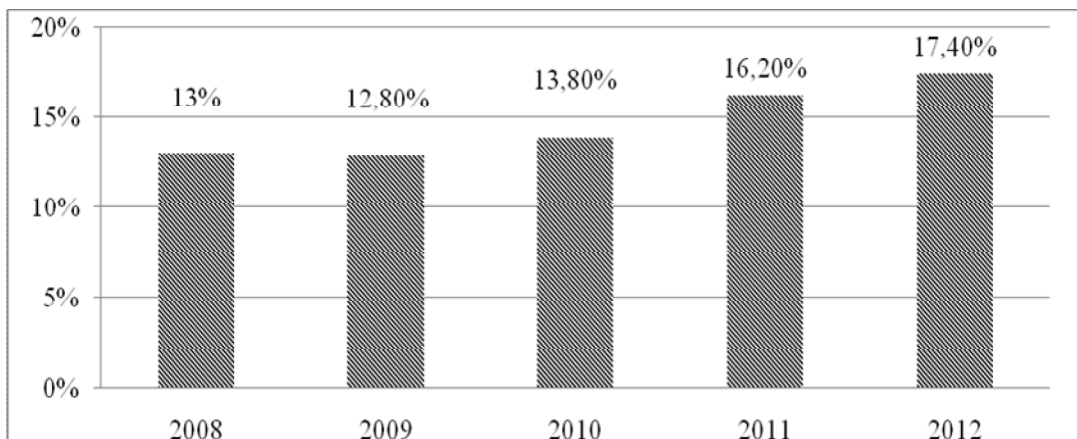

Рис. 2. Питома вага промислових підприємств, що займалися інноваційною у загальній кількості промислових підприємств

Відповідна динаміка інноваційної активності вітчизняної промисловості дає можливість стверджувати, що зберігається деяка позитивна динаміка кількості промислових підприємств, що займаються інноваційною діяльністю.

Одним із показників, який найчастіше використовується на практиці в оцінці інноваційної діяльності є розподіл коштів за напрямками інноваційної діяльності, структура якого представлена на рис.3.

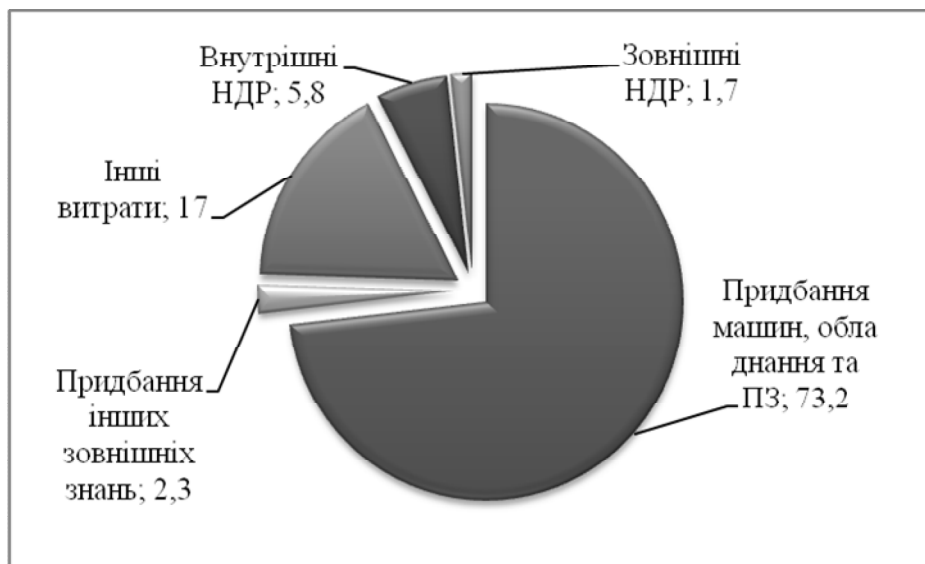

Рис. 3. Розподіл загального обсягу витрат за напрямками інноваційної діяльності за 2012 рік, %

Бачимо, що домінуючу позицію займає придбання машин, обладнання та програмного забезпечення. Слід відмітити, що основним джерелом фінансування інновацій є власні кошти підприємств. Понад 90% промислових підприємств здійснювали інновації в 2012 р. за рахунок власних коштів, обсяг яких становив майже три чверті загального обсягу витрат.

Одним із показників, який найчастіше використовується на практиці в оцінці інноваційної діяльності за кінцевими результатами є частка реалізованої інноваційної продукції в загальному обсязі промислової продукції. Динаміка частки реалізованої інноваційної продукції в загальному обсязі промислової в Україні за 2008-2012 р.р. представлена в таблиці 1 [8, с 173].

Таблиця 1

Частка реалізованої інноваційної продукції в загальному обсязі промислової в Україні за 2008-2012 р.р.

Показники	Роки				
	2008	2009	2010	2011	2012
Кількість підприємств, що реалізували інноваційну продукцію	1023	994	964	1043	1037
1. Обсяг реалізованої інноваційної продукції, млрд. грн.	45,8	31,4	33,7	42,4	36,2
2. Частка реалізованої інноваційної продукції в обсязі промислової, %	5,9	4,8	3,8	3,8	3,3

Виходячи з даних таблиці, можна зробити висновок, що протягом 2008- 2012 рр. спостерігалася негативна тенденція щодо зменшення частки реалізованої інноваційної продукції в обсязі промисловості з 5,9% у 2008 р. до 3,3% у 2012 р.

Низький успіх в реалізації проектів по трансферу технологій в Україні згідно офіційної статистики головним чином зумовлено наступними чинниками: нестача власних коштів (80,1% обстежених підприємств), недостатня фінансова підтримка держави (53,7%), високий економічний ризик (41%), тривалий термін окупності нововведень (38,7%), відсутність коштів у замов-

ників (33,3%). Заважає також недосконалість законодавчої бази (40,4%), нехватка попиту на інноваційну продукцію (16%), відсутність кваліфікованого персоналу (20%), можливостей для кооперації з іншими підприємствами і науковими організаціями (19,7%), нестача інформації про ринки збуту (17,4%), та інформації про нові технології (17,3%) [7].

Як показують дослідження, єдиним правильним вирішенням проблеми є створення бази

УТТН Єдиної універсальної (Universal) об'єднаної Української мережі трансферу технологій

(UUTTN), куди б входили всі можливі мережі, центри трансферу технологій, наукові центри при університетах, технопарки, бізнес-інкубатори, інноваційні агентства, тобто всі ті установи, які різним чином виступають посередниками між виробниками технологій та їх покупцями (рис.4).

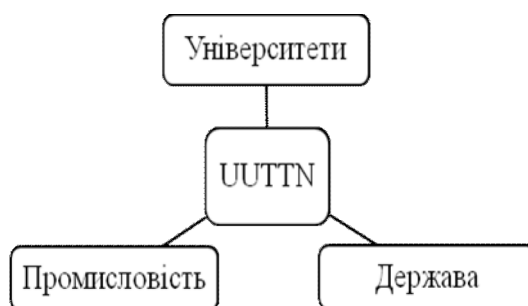

Рис. 4. модель взаємодії UUTTN із учасниками процесу трансферу технологій

Тобто необхідним є створення єдиної інтегрованої бази технологічних профілів, яка об'єднає всі технологічні бази даних, що, своєю чергою, дасть змогу уніфікувати дані та максимально спростити розміщення пропозицій та запитів, а також зробить пошук технологій для вітчизняних підприємців доступнішим та надасть можливість віднайти саме ту технологію, яка потрібна для їхнього бізнесу.

Література

1. Закон України «Про інноваційну діяльність», № 40-IV від 04.07.2002 р.
2. Стратегический инновационный менеджмент Г.Я. Гольдштейн Учебное пособие. Таганрог: Изд-во ТРТУ, 2004. – 267 с.
3. Тычинский А.В. Управление инновационной деятельностью компаний: современные подходы, алгоритмы, инструментарий (зарубежный опыт). Таганрог: изд-во ТТИ ЮФУ, 2009. 190 с.
4. Звіт по світових інноваціях журналу The Economist, October 11, 2013 [Електронний ресурс] // <http://www.economist.com>.
5. Наукова та інноваційна діяльність України // Статистичний збірник / КИЇВ/ДП „Інформаційно-видавничий центр Держстату України” 2012.
6. Лапин Н.И. Теория и практика инноватики. 2008 г. – 328 с. [Електронний ресурс] // <http://www.twirpx.com/file/501752/>
7. Парламентські слухання. Стратегія інноваційного розвитку України на 2010-2020 роки в умовах глобалізаційних викликів [Електронний ресурс] // <http://kno.rada.gov.ua>.
8. Офіційний сайт Держкомстату України [Електронний ресурс] // <http://www.ukrstat.gov.ua>